Variationsmönster i dansundervisning – lektionsdesign med *learning study* som forskningsansats

Ninnie Andersson och Pernilla Ahlstrand

ABSTRAKT

Artikeln presenterar delresultat från ett nationellt finansierat praktiknära forskningsprojekt där syftet är att analysera och beskriva hur lektionsdesign kan konstitueras med fokus på att arbeta med parallell pirouette. Detta med hjälp av följande forskningsfråga, hur kan olika variationsmönster erbjuda möjligheter för lärande där undervisningsinnehållet behandlar parallell pirouette inom ramen för genren jazzdans? Studien använder *learning study* som forskningsansats där fenomenografisk analys använts för att bearbeta insamlat material. Studien genomförs av två forskare och ett lärarlag i dans. Utfallsrummet innehåller tre kategorier av kunnande, flängande, vobblande och snurrande samt kritiska aspekter av vad som skiljer kunnande på de tre nivåerna. Utifrån de kritiska aspekterna har forskarteamet planerat, genomfört och analyserat tre olika forskningslektioners lektionsdesign rörande lärandeobjektet parallell pirouette. Artikeln presenterar lektionsdesignen med fokus på två situationer samt hur olika variationsmönster använts. Artikeln avslutas med att möjligheter och utmaningar av lektionsdesignen diskuteras utifrån olika variationsmönster.

ABSTRACT

The article presents partial results from a nationally funded practical research project where the aim is to analyze and describe how lesson design can be constituted with a focus on working with parallel pirouette. The following research question was formulated, how can different patterns of variation offer opportunities for learning where the teaching content deals with parallel pirouette within the framework of the Jazz dance genre? The study uses Learning study as a research approach where phenomenographic analysis was used to process the collected material. The study is carried out by two researchers and a team of dance teachers. The outcome space contains three categories of knowing, Flinging, Wobbling and Spinning as well as critical aspects of what distinguishes knowing at the three levels. Based on the critical aspects, the research team planned, implemented and analyzed the lesson design of three different research lessons regarding the learning object parallel pirouette. The article presents the lesson design with a focus on two specific situations and how different patterns of variation were used. The article ends with a discussed about opportunities and challenges of lesson design based on various patterns of variation.

Variationsmönster i dansundervisning – lektionsdesign med *learning study* som forskningsansats

Ninnie Andersson och Pernilla Ahlstrand

Inledning

Artikeln presenterar delresultat från ett nationellt finansierat praktiknära forskningsprojekt (ULF-projekt som står för Utveckling, Lärande och Forskning) projekt) som bedrivits under perioden 2019–2021. ULF-projektets övergripande syfte är att gemensamt i lärarlag formulera kvaliteter av kunnande i relation till ett gestaltande arbete som kan fungera som undervisningsstöd i planeringen av undervisning, vilken i sin tur påverkar bedömningspraktiken. I två avgränsande studier används *learning study* som forskningsansats för att studera det ämnesspecifika *kunnandet i gestaltande uttryck* i skolämnena dans respektive teater. Det går i linje med tidigare studier där undersökningar av specifika kunnanden varit i fokus (jfr. Ahlstrand 2014; Frohagen 2016; Nyberg 2014). Andra genomförda och beskrivna *learning study* har ofta fokuserat på utveckling av elevens lärande vilket är en skillnad som det är viktigt att vara medveten om (se t.ex. Kullberg 2010).

Avgränsning

I den här artikeln har vi valt att fokusera oss på att beskriva och diskutera tre olika forskningslektioners lektionsdesign utifrån variationsmönster i projektets dansdel. Det möjliggör att visa vilket ämnesspecifikt kunnande läraren låter ta plats i undervisningen och därmed värderas. I en annan artikel beskrivs resultatet av den fenomenografiska analysen i dansdelsstudien utförligt (Ahlstrand & Andersson, kommande). Beskrivning av projektet samt resultat från teaterstudien går att ta del av i Ahlstrand och Andersson (2021, 2022). Vi kommer i den här artikeln ge en bakgrund till metod och teori som används i projektet men fokuserar på att skriva fram tre lektionsupplägg som därefter diskuteras. Syftet med den här artikeln är att analysera och beskriva hur lektionsdesign kan konstitueras med fokus på att arbeta med parallell pirouette. Detta görs med hjälp av följande forskningsfråga:

– Hur kan olika variationsmönster erbjuda möjligheter för utveckling av elevens kunnande där undervisningsinnehållet behandlar parallell pirouette inom ramen för genren jazzdans?

Kvalitativa aspekter av kunnande

Kunnande i dans som tar sig gestaltande uttryck kan vara utmanande att artikulera på grund av tysta dimensioner och på grund av att delar av kunskaperna tas för givna (Andersson 2016). Tidigare forskning har visat att lärare möter utmaningar i dansundervisning gällande att explicit artikulera kvalitativa aspekter av kunnande (Andersson 2016; Englund & Sandström 2015). När kunnande inte artikuleras kan det finnas en risk att undervisning i dans traderas från kropp till kropp som en kanon utan att VAD som undervisas om problematiseras och analyseras samt att återkoppling och bedömning blir bristfällig gällande likvärdighet. För att lärare ska kunna artikulera vilket kunnande som avses kan kollegialt arbete i lärarlag vara ett fruktbart arbetssätt (Andersson 2016; Ahlstrand 2014, 2020, 2021; Sadler 2013; Zandén 2010). Genom att lärare tillsammans i lärarlag diskuterar och analyserar kvalitativa aspekter av kunnande är det möjligt att få syn på sina egna erfarenheter av kunnandet vilket

påverkar hur lärare tolkar och värderar kvaliteter, lärarnas kvalitetsuppfattningar. I den svenska skolan finns det en stark muntlig och skriftlig tradition gällande vilka möjligheter eleverna erbjuds för att uttrycka sitt kunnande på. Artikeln är ett bidrag till att visa på lektionsdesign där eleverna redogör för sitt kunnande genom kroppsliga handlingar. Samtidigt som lärarna verbalt artikulerar kunnandet som elever uttrycker kroppsligen. Forskarna i denna studie betonar vikten av att verbalt artikulera kunnande som tar sig gestaltande uttryck och att elevernas kroppsliga gestaltning av kunnande även kan värderas.

Som tidigare nämnt, av utrymmesskäl hänvisar vi till Ahlstrand & Andersson (manuskript under arbete) gällande utförlig beskrivning av analyser samt resultat. I den här artikeln avgränsar vi oss till och diskuterar designen för de tre forskningslektionerna. Däremot ger vi en bakgrund till studien som helhet nedan. Vi lyfter fram del av resultatet (utfallsrum, Figur 3) som varit utgångspunkt för designen av forskningslektionerna.

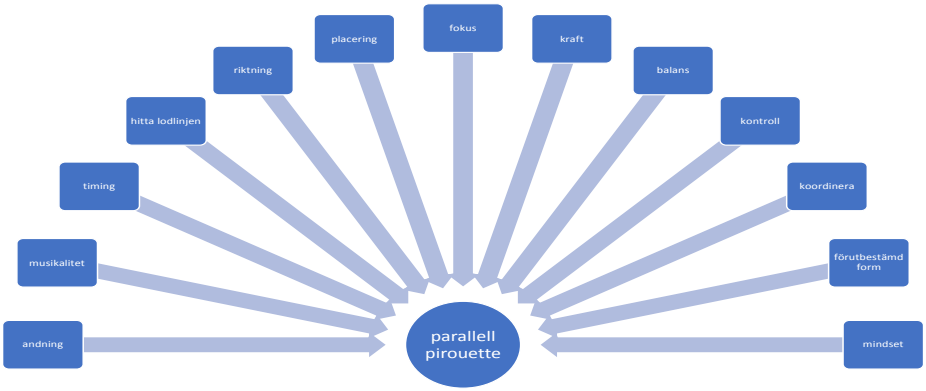
Bakgrund – *learning study* som forskningsansats

Inom *learning study* väljer ett lärarlag ut en specifik insikt, färdighet eller förmåga som eleverna förväntas utveckla, ett så kallat *lärandeobjekt*. Det indirekta lärandeobjektet handlar om en förmåga eller färdighet som eleven utvecklar i förhållande till ett visst innehåll, såsom att kunna urskilja, tolka eller analysera (Marton & Pang 2006). Det direkta lärandeobjektet är kopplat till innehållet i undervisningen. I den här studien är parallell pirouette det direkta objektet som undervisningen fokuserar på.

Lärandeobjektet – parallell pirouette

Tillsammans med forskarna identifierade ett danslärarlag på Hulebäcksgymnasiet i Göteborg ett avgränsat innehåll av danskunnande som lärarna upplevde som utmanande att behandla i sin undervisning, nämligen 'parallell pirouette' vilket utgör studiens lärandeobjekt. Lärarna som deltog i projektet heter Karin Rickardsson, Nina Thomas och Lisa Kleberg, vilka har arbetat tillsammans i sju år. Forskarna är anställda som lektorer i pedagogiskt arbete (Göteborgs universitet) respektive danspedagogik (Stockholms konstnärliga högskola). Baserat på forskarnas avhandlingsarbeten betonar denna artikel vikten av att värna dans- och teaterkunnandets specifika särart, att kunnande kommer till uttryck i kroppen (Ahlstrand 2014; Andersson, 2016). Lärarlaget kopplar det valda lärandeobjektet till en förmåga i gällande kursplan i ämnet dansteknik. I gymnasieskolans styrdokument för dansämnet skrivs det fram att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla «Förmåga att använda begrepp och vokabulär inom olika dansgenrer och träningsmetoder» (Skolverket 2011). Det framgår inte i styrdokumenten om ordet «använda» enbart kan ses som en förmåga som kommer till uttryck i skriftlig eller muntlig form. Vi argumenterar för vikten av att värna dans- och teaterkunnandets specifika särart, att kunnande kommer till uttryck i kroppen. Det är även möjligt att muntligt och skriftligt visa sitt kunnande genom att använda begrepp och vokabulär. Här vill vi vidga förmågans innebörd till att även innefatta ett kroppsligt kunnande (jfr. Ahlstrand 2018). Forskarteamet, bestående av lärarlaget och de två forskarna, tolkar detta som en förmåga som kan visa sig i hur eleven använder begrepp och vokabulär i kroppen. Forskarna betonar betydelsen av att erbjuda eleverna olika möjligheter till uttryck för kunskap, där det kroppsliga uttrycket för kunskap är ett av flera i ämnet dans.

Med utgångspunkt i tidigare erfarenheter av att behandla lärandeobjektet *parallell pirouette* i undervisning och styrdokumentens formuleringar resonerade lärarna om vad eleven kan när hen kan

Figur 1: Bild som visar lärarnas förståelse om vad en elev kan när hen kan genomföra en parallell priouette.

gestalta en parallell pirouette. Vad lärarna lyfte fram som viktiga aspekter av kunnande visar sig utan inbördes hierarki i bilden ovan och visar aspekter eleverna behöver utveckla genom undervisning (se Figur 1).

Bilden visar hur komplext kunnande det är att genomföra en parallell pirouette och lärarna betonar att en av utmaningarna är att synkronisera alla dessa aspekter av kunnande.

Arbetet med *learning study* har skett kollaborativt där lärare och forskare har bedrivit forskning tillsammans (Marton & Lo 2007; Pang & Lo 2012; Runesson 2011). Forskarteamet har tillsammans tittat på och analyserat materialet samt utformat och reviderat utfallsrummet (Figur 3).

Variationsteori som redskap för planering av undervisning

Det är vanligt att variationsteori används inom *learning study* (Carlgren 2019) som utgångspunkt för att planera undervisning och lärande (Carlgren & Nyberg, 2015). Variationsteorin är ett kraftfullt verktyg för att synliggöra hur variation av ett lektionsinnehåll kan gynna ett ökat lärande gällande ett specifikt lärandeobjekt. Olika aspekter av lärandeobjektet kan ligga i förgrund eller bakgrund och blir därför mer eller mindre i fokus. När en elev ser, uppfattar eller erfar ett fenomen på ett nytt sätt kan det finnas möjligheter för lärande (Carlgren 2009; Rosenbaum, Runesson Kempe och Svensson 2021; Runesson 2017). Ett nytt sätt att erfara ett fenomen innebär att nya aspekter uppmärksammas och urskiljs samt relateras till varandra eller redan urskilda aspekter, vilket kan erbjuda möjligheter för lärande. En viktig utgångspunkt i variationsteorin är att undervisningen behöver erbjuda möjligheter att erfara skillnader och likheter av olika aspekter av lärandeobjektet. Aspekterna kan ses som möjliga dimensioner av variation där olika värden synliggörs. Skillnaderna prövas genom exempelvis kontraster innan det görs en generalisering (Carlgren 2019). I en undervisningssituation är det inte tillräckligt att samtala om dimensioner av variation utan eleverna behöver *erfara* skillnaderna (Rosenbaum, Runesson Kempe och Svensson 2021). I den här studien är fokus på att *kroppsligt* erfara och pröva ett specifikt kunnande (Ahlstrand & Andersson 2022; Carlgren & Nyberg 2015; Nyberg 2014; Nyberg & Carlgren 2014). Det finns tre variationsmönster som använts inom variationsteori; *kontrast, generalisering och fusion*. Ahlstrand (2014, 109) beskriver dessa i sin avhandling:

Kontrast – användningen av motexempel (vad det inte är) för att få syn på vad något är.

Generalisering – införa ett nytt sammanhang utan att lärandeobjektet förändras.

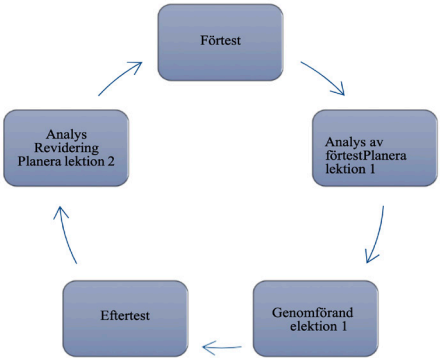
Fusion – olika kritiska aspekter varieras samtidigt i syfte att kunna urskilja flera aspekter på en gång.

Även separation kan vara användbart i syfte att separera aspekter av lärandeobjektet och hålla de andra aspekterna konstanta. Kontrast är det variationsmönster som visat sig mest användbart i det här projektet när gemensamt planerade forskningslektioner har genomförts.

Cykliskt förlopp inom *learning study*

Forskningsansatsen inbegriper en intervention utifrån en variationsteoretisk grund (Runesson 2017). *Learning study* används i den här studien i syfte att utveckla kunskap om kunnandet som lärandeobjektet består av. Forskningsprojektet har inkluderat ett förtest och tre forskningslektioner. Genom en cyklisk process (se Figur 2) produceras kunskap om lärandeobjektet vilket är föremål för projektet. Innebörden av lärandeobjektet specificeras under den beskrivna processen (Carlgren 2012).

Figur 2: Cykliskt förlopp efter val av lärandeobjekt (Ahlstrand 2014).

Fenomenografisk analys och utfallsrum

Traditionellt hanterar fenomenografiska analyser skriftligt material. I den här studien analyseras gestaltningar av lärandeobjektet utifrån ett antagande om att elevers kunnande kommer till uttryck i gestaltande form (jfr. Ahlstrand 2014). Ett centralt begrepp inom fenomenografin är *erfarande*. Elevers olika erfarande av lärandeobjektet är centralt för analysen och tar sig uttryck i gestaltningen där upplevelsen (erfarandet) men även reflektion som kroppsligt uttryck visar sig och är analyserbart (jfr. Ahlstrand & Andersson 2022). Det innebär att utifrån en reflektion kan ett kroppsligt uttryck förändras på något sätt, vilket i den här studien beskrivs som en reflektion som tar sig kroppsligt uttryck. Reflektion har av tradition i första hand förknippats med med det talade och skrivna ordet (jfr. Ahlstrand 2021). Vi argumenterar för att en reflektion dessutom sker som en fysisk handling, ett uttryck för kunnande i kroppen.

Det cykliska förloppet som beskrivs i Figur 2 började med att audiomaterial producerades av lärarnas beskrivningar av lärandeobjektet parallell pirouette. Via frågan: «Vad kan den som kan genomföra en parallell pirouette?» kan lärarnas förförståelse och kunnande gällande lärandeobjektet beskrivas (se Figur 1). Utifrån detta material designades ett förtest som genererade filmat material där kroppsliga uttryck transkriberades. Forskarna markerade det som var centralt för kunnandet, parallell pirouette, genom att färga relevant text grön. Forskarna kommenterade i texten där materialet visade på en kritisk aspekt i relation till kunnandet (se beskrivning av kritiska aspekter nedan). Utifrån kodningen som markerats grönt och kommentarer utkristalliserades kategorier av kunnande. Detta resulterade i ett utfallsrum vilket beskrivs nedan.

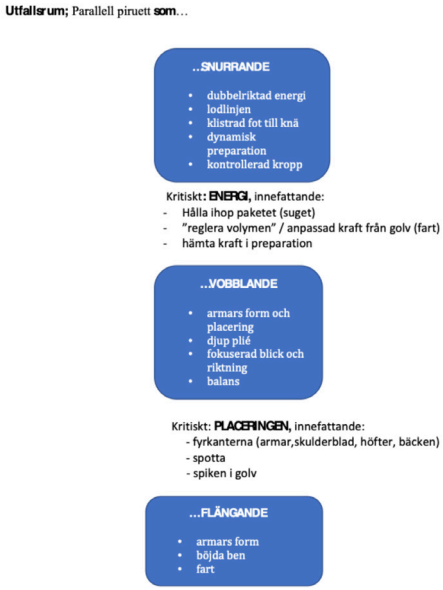
De fenomenografiska analyserna har varit utgångspunkten för de gemensamma diskussionerna och analyserna i forskarteamet.

Diskussionerna spelades in och transkriberades. Utifrån transkriptionerna reviderades utfallsrummet. Med utgångspunkt i de kritiska aspekterna har forskningslektioner planerats och analyserats med hjälp av variationsteori (Marton & Pang 2006; Runesson 2017). Utfallsrummet har reviderats och utvecklats gemensamt i forskningsteamet.

Analyserna resulterar i ett utfallsrum (se figur 3) där tre beskrivningskategorier innefattar aspekter av kunnande gällande det specifika lärandeobjektet. De kritiska aspekterna visar skillnaderna mellan de olika beskrivningskategorierna (jfr. Ahlstrand 2021). Det vill säga vad av lärandeobjektet eleverna erfar (beskrivningskategorier) och vad som gör det utmanande för eleverna att erfara (kritiska aspekter) gällande det specifika lärandeobjektet eller utmanande för lärarna att behandla i en undervisningssituation. Utifrån vilka kritiska aspekter som framkommit designades forskningslektion ett. Analysen upprepas för resterande forskningslektioner och avslutas med ett eftertest. Med samma upplägg genomfördes alla tre forskningslektioner.

I utfallsrummet (se Figur 3) synliggörs det kunnande som definierades inledningsvis av lärarnas förförståelse av lärandeobjektet (se Figur 1). Exempelvis tydliggörs det som lärarna inledningsvis formulerar som riktning i utfallsrummet genom dubbelriktad energi, fokuserad blick och riktning samt den kritiska aspekten spiken i golvet. Utfallsrummet visar kategorier i en stegrande hierarki, där den nedersta kategorin «flängande» är den minst avancerade av de tre. Det vill säga den nedersta kategorin beskriver en lägre nivå av kunnande.

När eleven behärskar en parallell pirouette som ett flängande gestaltar eleven armarnas form, böjer benen och hittar fart. Skillnaden mellan kategori ett och två är placeringen som inkluderar att kunna hitta två fyrkanter i sin kropp, en i torson där båda axlarna och höftbenen utgör en fyrkant vertikalt och en där armarnas 90º vinkel i preparationen utgör en osynlig

Figur 3: Bild på slutgiltigt utfallsrum som utkristalliserats utifrån en fenomenografisk analys.

fyrkant horisontellt (se Figur 4 och 5). Placering inkluderar även spotta och riktad fot ner i golvet som en «spik i golvet». Den mellersta kategorin «vobblande» karaktäriseras av gestaltning av armarnas form och placering, djup plié i preparationen, fokuserad blick, riktning samt balans. Skillnaden mellan kategori två och tre är elevens användning av energi som innefattar att hålla ihop paketet (arbete med center), hur mycket fart eleven använder för att rotera samt att använda preparationen för att reglera fart. I den översta kategorin «snurrande» kan eleverna behärska att hitta dubbelriktad energi, anpassa sin energi, vara placerad i sin lodlinje, placera foten invid knät och att använda preparationen dynamiskt.

I den här studien analyserades kroppsliga uttryck i filmat material utifrån klassrumssituationer där alla elever utför de kontrasterande sätten i olika gruppkonstallationer. Forskningsteamet har analyserat det som gjordes, handlingen, och det som utgjorde ett uttryck för kvaliteter av danskunnande. Genom att i

Figur 4 och 5: Bilden till vänster visar den vertikala fyrkanten och den högra den horisontella fyrkanten. I preparationen är benen böjda, bakre hälen är lyft från golvet, benen är parallella från höften, motsatt arm som ben fram och den andra ut till sidan så att armarna bildar en 90º vinkel och ryggraden har sina naturliga kurvor.

analyserna komma åt skillnaderna, beskrivna som kritiska aspekter, används detta sedan för att skapa lektionsdesign där vissa erfaranden förstärks. Att få syn på de kritiska aspekterna är avgörande för att planera undervisning som ger möjlighet för att utveckla kunnandet. Både språkliga och icke-språkliga uttryck tas med i analysen.

Tidigare forskning

Dans som skolämne finns inte inom den svenska grundskolan, utan blir ett skolämne först inom gymnasieskolan (Andersson, 2016). Forskning som undersöker kunnande som tar sig gestaltande uttryck är sällsynt inom dansämnet i en svensk skolkontext (jmf. Ahlstrand 2015; Andersson 2016; Mattsson 2016; Styrke 2015). Skolämnen är generellt och av tradition språkburna i text eller symboler. Dans hör däremot till en praktisk kunskapstradition där kunnande traderats exempelvis i en mästar-lärling tradition och genom deltagande i en praktik (Andersson 2016; Hooshidar 2015). Det är viktigt att problematisera denna tradition för att utmana och utveckla hur dansundervisning bedrivs. Delar av det innehåll som en elev behöver kunna hanteras oartikulerat i återkopplingen, det vill säga via ljud eller kropp (Andersson 2016; Englund & Sandström 2015; Hooshidar 2014). Andersson (2016) betonar vikten av gemensam förståelse av den återkoppling som ges mellan lärare och elev för att den ska bli meningsfull. Visst språkliggörande i återkopplingen uttrycks som metaforer i klassrummet (Sandström 2016). Dansämnet kännetecknas därtill av att elevernas centrala kunnande uttrycks i kroppen (Ahlstrand 2021). En danslektions innehåll och struktur kan skilja sig något åt i olika genrer. Ett lektionsupplägg inkluderar explicit artikulerade rörelser. Ett annat sätt att designa lektionen kan vara att explicit artikulerade rörelser finns representerat i mindre grad men även att rörelser gestaltas utifrån vissa förutbestämda ramar. Det är vanligt att rörelser skapade av läraren utgör undervisningsinnehållet och är beroende av lärarens individuella erfarenheter och kvalitetsuppfattningar (Andersson 2016).

Grundskoleelevers dansgestaltning undersöktes i en studie där eleverna fick i uppgift att skapa dans utifrån text (Carlgren & Nyberg 2015). Den fenomenografiska analysen synliggjorde tre kategorier: *rörelserna som sådana, relationen ord-rörelse* samt *hur rörelserna fogas samman*. Eleverna var indelade i tre grupper där det blev en tydlig skillnad i hur eleverna satte samman rörelser. Analysen visar att det är en grupp som binder samman rörelserna medan de andra två separerar rörelserna vilket liknar positioner. Forskarna diskuterar hur variationsteorin skulle kunna användas för att låta eleverna uppleva dimensioner av variation kring att binda samman

eller inte binda samman rörelser för att kunna urskilja aspekter av kunnande.

Ahlstrand (2015) har genomfört en *learning study* i dans där ett gymnasielärarlag tillsammans bestämt att undersöka lärandeobjektet pas de bourrée. Utifrån en fenomenografisk analys av ett förtest synliggjordes en kritisk aspekt kring steget pas de bourrée, nämligen att ha bredd mellan steget i en pas de bourréen. Utifrån denna kritiska aspekt planerades en lektion där eleverna fick arbeta med variationsmönstret kontrast. Eleverna fick utföra steget genom att vara strama och arbeta med lite mellanrum mellan stegen men även med att genomföra stegen med mycket rymd och bredd mellan sig. Eleverna fick en kroppslig erfarenhet av att utföra steget med kontrasterna strama/trånga steg – djupa/breda steg. På det viset utvecklades förmågan att erfara tyngd i kroppen, vilket var ett syfte med studien.

Resultat – tre exempel på lektionsdesign

I avsnittet nedan beskrivs tre lektionsupplägg som beskriver hur olika variationsmönster kan erbjuda möjligheter för lärande där undervisningsinnehållet behandlar parallell pirouette inom ramen för genren jazzdans. I forskningslektionerna erbjuds eleverna möjlighet att i kroppen uppleva och erfara dimensioner av variation. Eleverna ges möjligheter att via ett kroppsligt uttryck reflektera hur dimensioner av variation förändrar genomförandet av en parallell pirouette.

I förtestet fick eleverna gestalta en dansfras i genren jazzdans som innehöll två parallella pirouetter. Båda pirouetterna genomfördes med rakt ståben och rundade armar i första position. Utifrån detta förtest utristalliserades utfallsrummet och analysen låg till grund för lektionsdesignen för forskningslektion ett. Lektionsdesignen utgår från vilka kritiska aspekter som eleverna behöver öva och erfara för att utveckla sitt kunnande gällande lärandeobjektet.

Forskningslektion ett inkluderade övningar som rörde sig från en sida av rummet till den andra där eleverna genomförde övningen i grupper om tre elever åt gången (se Figur 6).

Eleverna fick i uppgift att göra en preparation i plié för att sedan genomföra en balans/rotation i plié med en fot klistrad till knät i passé och armarna i första position. Därefter fick eleverna genomföra övningen men med generalisering av att använda ett genomsträckt ståben. Eleverna flyttade sig därefter till ett av rummets hörn för att göra chainer på raka ben över rummets diagonal utan att spotta. Läraren satte händerna vid höfterna och visade först övningen mot spegeln, därefter genomförde eleverna övningen två och två över diagonalen. Därefter fick eleverna i uppgift att genomföra samma övning fast använda spott för att få en kroppslig erfarenhet av kontrasterna. Följande kommunikation mellan lärare och elever kunde observeras (L står för lärare):

Figur 6: Bild över danssalen och hur eleverna är placerade i rummet.

L: Det är ok, alright, då tar vi en diagonal nu (visar med arm) Eh, vi jobbar med chainer kom ut lite (visar) bara och testa framför spegeln. Så att jag tänker att vi sätter armarna utmed sidan (visualiserar genom att sätta händerna i sidorna) och så börjar vi med preppar bara, och så kliver vi ut och ett varv, ut och ett varv, ni vet chainer när vi gör ett halv varv i taget. Det som vi ska göra nu, lite annorlunda mot vad vi brukar att göra, det är att vi ska göra det utan att spotta första gången, mm. Så vi sätter huvudet rakt fram nu (visar på tå) och så försöker vi hålla fast (snurrar samtidigt)

Skratt i rummet, småprat

L: Ja, så pröva en gång (mycket «stim» i gruppen) tänk på spänn fast nacken i mellanläget…och så håller ni kvar där?) (visar «tråd upp»? /huvudet) Så testar vi, så ser ni vad som händer

L: (visar några snurrar) Ok? Ja? (gör tumme upp) Två första, (vinkar att eleverna ska börja) Kom, ja kom då! Fem, sex, sju, åtta

(mycket skratt och småprat bland eleverna)

L: (gör «tyst» signal – pekfinger mot mun)

L: Ja, visst, igen! (räknar in)

L: Håll tempo! (räknar) Håll tempot!

L: Nu blev det lite Liseberg erkänn?! (skrattar) Ja det är bra hörni! Alright! Nu gör vi dem då som vi brukar göra dem med spotten. Så nu hittar ni eran spott, gardinen eller kameran eller någonting annat praktiskt här. Så samma tempo, armarna i men håll fast huvudet där då och så titta – håll fast – vänd (visar) håll fast –- vänd – håll fast vänd (snurrar samtidigt) Ja, så vi får den där snärten. Ok.

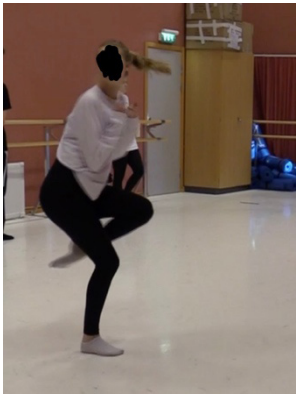
Som framgår i utdraget får eleverna utföra en rörelse på ett nytt sätt för att eleverna ska få gestalta kontraster i utförande och få en kroppslig erfarenhet av de olika förhållningssätten. Eleverna skrattade vilket tolkas som att snurra utan att spotta var en ny och annorlunda upplevelse. Läraren kommunicerade att hon kunde utläsa att eleverna blev yra genom att hänvisa till en känsla av att vara i åkattraktioner på tivolit Liseberg. I lektionens sista övning får eleverna genomföra en kort dansfras innehållande en parallell pirouette i små grupper riktat mot spegeln. Ambitionen var att arbeta med variationsmönstret fusion där flera kritiska aspekter behandlas samtidigt. Lektionen avslutas med en reflektionsstund, vilket synliggörs i citatet nedan:

> Elev: det känns ju inte som vi har övat piruetter särskilt mycket och när vi har gjort det så har det varit: «och så prep, och så gör en piruett», istället för eh, att bryta ned det i beståndsdelar som vi har gjort nu, jag tycker att, i alla fall jag behöver det för jag tappar mycket
>
> L: Mm
>
> Dold elev: Ja, men grejen är att man slarvar mycket med vissa saker när man bara gör det på en lektion typ. Eh, så jag tyckte det var väldigt skönt att få göra det lite mer djupgående men så fattar jag att man inte har tid och lägga…och lägga …och lägga så här mycket tid varje gång heller, men kanske någon gång ibland
>
> L: Mmm
>
> Dold elev: Det var väldigt bra att vi fick göra det lite mer alltså….
>
> (elever runt omkring nickar)

I citatet ger eleverna uttryck för att de ser positivt på att fördjupa sig i en aspekt av ett kunnande.

Forskningslektion två började även den med att eleverna rörde sig över golvet från en sida till den andra. Eleverna börjar med att gå tre steg för att sedan

Figur 7 och 8: Första bilden visar armar i ut och benet bak och bild två hur eleven drar ihop armar och ben i passé.

genomföra en parallell preparation med armarna i 90º in i en snurr där armarna hålls ut med ett ben bak i ungefär 45º till att dra ihop benet i passé och armarna tajt intill kroppen (se Figur 7 och 8).

Därefter spred eleverna ut sig på golvet med fokus mot spegeln för att fokusera på andning i pirouetten. Eleverna får i uppgift att först andas in under pirouetten och sedan andas ut för att få en kroppslig erfarenhet av kontrasten. Eleverna fortsätter att genomföra utandning vid balans eller rotation i kvarts varv, halvt varv och helvarv. Efter samtal kommer gruppen fram till att det är enklare att genomföra priouetten vid utandning. Därefter går eleverna från ena sidan av rummet till den andra igen. De gör pirouetter där torson är framåtlutad, bakåtlutad och centrerad för att få en kroppslig erfarenhet av hur de inte ska göra för att sedan avsluta med att vara centrerad, som är det eftersträvansvärda. I nästa övning gör eleverna preparationen med en spiral i torson och öppnar armarna så de är i en 180º vinkel (se Figur 9) in i en pirouette. Syftet var att få kroppsligt erfara kontrasten i att hålla torson rak med armar i 90º och att vrida och öppna armarna.

Figur 9: Bild när eleverna gör en spiral i preparationen innan pirouetten.

Därefter upprepade eleverna den avslutande frasen från forskningslektion ett mot spegeln. Lektionen avslutas med en muntlig reflektion om hur de olika övningarna upplevts, se utdrag från samtalet nedan:

L: Mmm (nickar) bra reflektion…och det kan ju va så…varför tar man den armen lite längre bak?

Elev 3: Jag tycker det hjälper när man ska samla ihop

L: Mmm, för man tar lite mer fart med…

Elev: Ja,

L: (namn på elev)

E 12: Jag tyckte vridningen typ , alltså man kände att man gjorde fel, det kunde göra ont på vissa ställen så…eller alltså…nån gång kände jag i knät typ , att jag använde kroppen fel

L: Ja…just det…mmm…(namn på elev)

Elev 1: Två saker. Det här med vridningen, det tyckte jag typ var enkelt, eller så här det var typ skönt att göra det alltså att vara lite bak typ …

L: Mm

I utdraget ovan tar eleverna upp olika upplevelser av att vrida torson där det inte framgår vad som läraren anser vara det eftersträvansvärda kunnandet.

Forskningslektion tre behandlade dynamisk preparation och 'volymen' av fart som hör till den kritiska aspekten energi. Eleverna fick arbeta med att göra statiska preparationer genom att «parkera» sig för att sedan i kontrast komma ner i och upp ur preparationen succesivt och mjukt. För att eleverna skulle få uppleva hur pirouetten påverkas av hur mycket fart de tar för att komma runt fick eleverna succesivt öka farten. Eleverna rörde sig från ena sidan av rummet till den andra genom att göra preparation och pirouette där den första pirouetten hade så lite fart som möjligt för att sedan höja 'volymen' som på en ljudanläggning. 'Volymen' användes som en metafor för den fart eleverna tog. Efteråt fick eleverna reflektera över om de hittade ett sätt att använda fart som de upplevde gav bäst resultat i rotationen.

Diskussion

Att arbeta med *learning study* och lektionsdesign på detta sätt kan bidra till att arbeta med olika aspekter av ett kunnande vilket kräver att lärarna definierat och analyserat vad en elev kan när den kan gestalta ett visst lärandeobjekt. Detta synliggörs i figur 1 där lärarna identifierat innebörden av att kunna genomföra en parallell pirouette. Utifrån styrdokumenten kan vi utläsa att eleverna ska kunna använda begrepp och vokabulär, men det framgår inte vad detta kunnande innefattar och vilka förmågor eleverna behöver utveckla. Det är en tolkning som professionen behöver göra och i detta fall inkluderar lärarna kroppslig gestaltning i användningen av begrepp och vokabulär (Andersson 2016). Det kollegiala arbetet med att artikulera kunnande som finns i den här studien kan ses som ett bidrag till det danspedagogiska forskningsfältet. De kollegiala samtalen kan tydliggöra hur ett kunnande kan brytas ner i mindre beståndsdelar och att eleverna får undervisning kring de olika aspekterna, som tillsammans skapar en helhet av lärandeobjektet. För att komma fram till dessa beståndsdelar och reflektera över sina kvalitetsuppfattningar lägger *learning study* tillrätta strukturer för medforskande lärare för kollegiala samtal och analyser. Lärarna är medforskare vilket kan bidra till utveckland ämnesdidaktik. Det kollaborativa arbetet med analys och revidering av lektionsupplägg lyfts fram som en betydelsefull del i att utveckla undervisningspraktiken (Ahlstrand 2014; Andersson 2016; Zandén 2010). Lärarna artikulerar och urskiljer aspekter av kunnande vilket är något som danspedagogisk forskning lyfter fram som en viktig kvalitetsaspekt i dansundervisning och ett sätt att synliggöra vad som värderas och bedöms i dans (Andersson 2016; Gibbons 2004; Sandström 2016; Styrke 2015). Ahlstrands (2015) studie där lärandeobjektet var en pas de bourrée är ett annat exempel på *learning study* i dans.

Två av de nämnda studierna ovan (Ahlstrand

2015; Andersson 2016) bidrar till att artikulera kunnande i dans men utifrån olika förmågor. Här är det viktigt att betona att kunnande i förhållande till lärandeobjektet parallell pirouette inkluderar hela kroppen där det inte görs en dualistisk uppdelning mellan den fysiska kroppen och tanke (Nyberg 2014 och Ryle 1949/2009). Denna studie bidrar specifikt kring apekter av kunannde gällande den parallella pirouetten vilket är ett bidrag till det danspedagogiska fältet. Likt kunnande i många ämnen visar båda dessa lärandeobjekt på en holistisk väv av aspekter som tillsammans definierar vad eleven kan när hen kan genomföra lärandeobjekten parallell pirouette och pas de bourrée. Flera av aspekterna kan förekomma för olika lärandeobjekt i dans men det är hur de tillsammans används som gör det möjligt att behärska kunnandet. Vi ser ett behov av att göra en studie där olika lärandeobjekt i dans respektive teater jämförs för att belysa likheter och olikheter. Learning study gör det möjligt att fokusera på ett avgränsat lärandeobjekt och vi ser en vinst i att denna typ av studier kompletteras med studier om kunnande gällande fler förmågor (Ahlstrand & Andersson, manuskript under arbete).

I denna *learning study* ingår det att eleverna får en kroppslig erfarenhet av aspekter av ett kunnande utifrån olika variationsmönster. I denna studie är det tydligt att lektionsdesignen framförallt använde variationsmönstret kontrast, exempelvis syns detta i studien när eleverna uppmanas att spotta respektive att inte spotta. I diskussionerna i lärarlaget framkommer att det är ovanligt att låta eleverna gestalta något i sin kropp som är kontrast till det som eftersträvas. Genom lektionsdesignen får eleverna gestalta aspekter av kunnande gällande parallell pirouette både så som lärarna vill att det ska utföras och på ett kontrasterande sätt för att kunna erfara och urskilja skillnader i kroppen. Till exempel gällande att inte använda spott synliggjordes det att eleverna upplevde en skillnad i utförandet när de medvetet fick arbeta med kontrasten att inte spotta. Viktigt att poängtera är att arbeta med kontrasterande sätt att utföra en rörelse gestaltas i helgrupp och inte för att peka ut enskilda elevers gestaltningar som bra eller mindre bra. Vi poängterar att även om lektionsdesignen hanterar kontraster i utförande behöver det inte alltid handla om ett fast koreografiskt material som bestämts av läraren. Kontrasterande arbetssätt kan även användas inom mer improvisatoriska moment för att t.ex. arbeta med specifika teman. Vi vill betona att vi inte är ute efter att konservera en mästar-lärling tradition där läraren står för det ultimata kroppsliga utförandet utan att variationsmönster även kan översättas till lektionsdesign där läraren har en roll som facilitator. Alla elever gestaltar alltså både det som är eftersträvansvärt och det som är mindre önskvärt för att alla ska få en kroppslig erfarenhet av kontraster. Eleverna upprepade inte en rörelse på samma sätt så som de brukar utföra den, utan fick uppleva kontraster i utförande och därmed vad spotta INTE är. Det vill säga att eleverna inte gör mer av «detsamma» utan erfar skillnader. I analyserna har vi dock sett att eleverna har utmaningar kring att spotta, så frågan är om de tror att de spottar men inte gör det fullt ut. Att förtydliga de förkroppsligade skillnaderna i utförande skulle kunna medvetandegöra denna aspekt av kunnande. Att arbeta med variationsmönster kan vara en metod för lärare att utmana sig i att variera sin undervisning och inte göra mer av «samma» övning. I analyserna framkommer det att lärares upplevelse kan vara att de har pratat om en kritisk aspekt under lång tid och en förvåning över att eleverna fortfarande inte utvecklar denna aspekt (jfr. Ahlstrand 2014, 2015). I denna studie blev modellen *learning study* hjälpsam för lärarna för att mejsla fram och designa undervisningen utifrån olika ingångar till att utveckla elevernas kunnande. Det synliggörs även att det i vissa situationer inte framgår vilken kontrast som är det eftersträvansvärda. I utdraget på 14 framkommer att det inte tydligt för alla elever vilken av de genomförda kontrasterna som är eftersträvansvärd. För att arbete

med variationsmönstret kontrast ska artikulera och tydliggöra målet med ett visst lärandeobjekt är det avgörande att läraren är tydlig med vad som är eftersträvansvärt.

För att inte riskera att felaktigt mönster sätter sig i muskelminnet är det viktigt att inte förkroppsliga det mindre önskvärda sättet att arbeta för många gånger utan upprepa den gestaltning som är eftersträvansvärd. Det skulle kunna vara relevant att undersöka denna aspekt av kunnande utifrån flera variationsmöster samt olika dimensioner av variation. Det hade även varit intressant att behålla vissa aspekter konstant och variera andra aspekter. Exempelvis spotta i pirouetter där spotta hålls konstant och varven varieras med från ett varv till flera varv. I lärarnas första beskrivningar gällande lärandeobjektet (se Figur 1) synliggörs spotten i beskrivningarna riktning och fokus. Även detta kunde vara föremål för variation utifrån variationsmänstret generalisering. Dessutom i relation till de aspekter som underlättas av att eleven spottar, så som timing, balans och kontroll.

I dansundervisning lyfter Sandström (2015) upp hur metaforer används av danspedagoger. Studien visar att orienterande metaforer förekommer gällande hur kroppar förhåller sig och rör sig spatialt. Det gäller hur dansarnas kroppar positionerar sig i rummet, riktningar och förflyttningar. Exempel på orienterande metaforer kan enligt Sandström vara 'diagonal' och 'parallell position'. Strukturer i danslärarnas språkhandlingar synliggörs däremot till exempel genom undervisningens utformning och hur kropparna riktas mot en tänkt publik. Sandströms studie lyfter upp utmaningar med att använda metaforer och liknelser där lärarna visar på en medvetenhet om att det är svårt att veta om det finns en ömsesidig förståelse för vad den bild som används innebär. I denna studie använder lärarna uttryck som kan liknas metaforer, exempelvis Liseberg från citaten från forskningslektion ett. Läraren syftar till att du kan bli snurrig av åkattraktioner på Liseberg och att upplevelsen att snurra utan att spotta liknar den eleverna kan uppleva efter en karusell på Liseberg. Rummets riktningar används inte som metaforer utan som beskrivningar av sträckor i rummet. För att metaforer ska fylla en funktion vid återkoppling behöver det finnas en gemensam förståelse för innebörden av metaforen (Andersson, 2016). Det är därför av stor betydelse att lärare reflekterar över och problematiserar hur återkoppling artikuleras på olika sätt.

Att använda variationsteori som utgångspunkt i lektionsdesignen erbjuder en möjlighet att avgränsa lektionsarbetet till aspekter av ett visst kunnande. Lärare och elever får möjligheten att gå djupare i vad det är eleven kan när de kan gestalta lärandeobjektet. Ofta fylls danslektionerna med mycket dansmaterial och fokus på många olika lärandeobjekt. I samtalen med lärarlaget finns en utmaning i att avgränsa och att inte fokusera på för många aspekter samtidigt. Flertalet gånger behöver forskarteamet påminnas om att inte ta in för många aspekter och övningar i lektionsdesignen. Eleverna uttrycker positiva reflektioner över att få fokusera på en sak i taget, som visar på att detta är ett nytt sätt för eleverna att arbeta på (se citat i resultatet när forskningslektion ett beskrivs). Även om det ingår i metoden att avgränsa ett lärandeobjekt och låta eleverna fokusera på en sak i taget blev det tydligt i studien att det hade kunnat vara gynnsamt att ha avgränsat lärandeobjektet ytterligare. En reflektion som hela tiden följde med studien var hur många olika delar vi ser att eleverna behöver behärska för att kunna utföra en parallell pirouette, vilket gjorde att lektionerna också innehöll många olika moment. En slutsats är att det eventuellt hade kunnat vara en idé att avgränsa lärandeobjektet så det inte inkluderar både preparationen och rotationen. Det hade kunnat göra att lektionsdesignen blev mindre omfattande och att eleverna hade fått ännu snävare lektionsinnehåll att fokusera på. Studien visar på hur lektionsdesign kan utvecklas med hjälp av variationsteorin där det blir tydligt att avgränsning och lärares kommunikation har en avgörande roll i hur lektionen läggs till rätta för att ge eleven möjlighet att utveckla sitt kunnande kring det specifika lärandeobjektet.

Valet av teori och metod är dels ett avgränsat, dels begränsat sätt att se på danskunnande. Avgränsande i den bemärkelsen att studien erbjuder att undersöka innebörden av ett specifikt kunnande när undervisningen är tydligt riktade mot avgränsade lärandeobjekt. Detta erbjuder möjlighet till att fördjupat artikulera samt utveckla kunskap om det valda lärandeobjektet och dess olika förmågor. Danskunnande är komplext där olika apsekter är sammanflätade med varandra. Det är därför en utmaning att urskilja och undersöka ett avgränsat lärandeobjekt isolerat från andra lärandeobjekt. Det kan bidra till ett begränsande sätt att se på danskunnande vilket riskerar att förlora den holistiska sammanflätningen av olika förmågor och hur de relaterar till varandra. Avslutningsvis påminner vi om att den här studien har undersökt ett av flera möjliga lärandeobjekt inom dans som skolämne på gymnasiet.

Referenser

Ahlstrand, Pernilla. 2021. «Förmågan att kunna samspela – en studie gällande teaterkunnande på gymnasiet». *Forskning om undervisning och lärande* 9, no. 1: 50–69.

– 2020. «Kvalitativa aspekter av gestaltande redovisning – exemplet teater.» *EDUCARE*, no. 1 (March): Aesthetics, Learning and Education, Part II, 4–33. https://doi.org/10.24834/educare.2020.1.2.

– 2018. «Varning för björntjänster! Eller hur värderas praktisk kunskap». I *De estetiska ämnenas didaktik: Utmaningar, processer och protes(t)er*, redigerat av Ulrika von Schantz, Ketil Thorgersen och Anne Lidén. Stockholm: Stockholm University Press. DOI: https://doi.org/10.16993/bap.

– 2015. «Learning study i dans». *Venue* 4, no. 1: 1–5. https://doi.org/10.3384/venue.2001-788X.1545.

– 2014. «Att kunna lyssna med kroppen: En studie av gestaltande förmåga inom gymnasieskolans estetiska program, inriktning teater.» Doktorsavhandling. Stockholm: Stockholms Universitet.

Ahlstrand, Pernilla och Ninnie Andersson. Manuskript under arbete. «Flinging, Wobbling and Spinning –a study investigating qualitative aspects of how to perform a parallel pirouette.»

– 2022. «Kroppsligt erfarande av att kunna driva sin vilja i teater-undervisning på gymnasiet.» I *I rörelse: estetiska erfarenheter i pedagogiska sammanhang*, redigerat av Anders Burman och Petra Lundberg Bouquelon. Huddinge: Södertörns högskola.

– 2021. «Learning study–a model for practice-based research in a Swedish theatre classroom». *Youth Theatre Journal*, 1–14.

Andersson, Ninnie. 2016. «Communication and shared understanding of assessment: a phenomenological study of assessment in Swedish upper secondary dance education.» Doktorsavhandling. Luleå tekniska universitet: Luleå.

Carlgren, Ingrid. 2019. «The knowledge machinery and claims in learning study as paedeutical research.» *International Journal for Lesson and Learning Studies* 9, no. 1: 18–30. https://doi.org/10.1108/IJLLS-02-2019-0010.

– 2015. *Kunskapskulturer och undervisningspraktiker*. Göteborg: Daidalos.

– 2012. «The learning study as an approach for 'clinical' subject matter didactic research.» *International Journal for Lesson and Learning Studies* 1, no. 2, 126–139.

– 2009. «Ca-studies of learning – from an educational perspective.» *Scandinavian Journal of Educational Research* 53, no. 2: 203–209.

Carlgren, Ingrid och Gunn Nyberg. 2015. «Från ord till rörelser och dans – en analys av rörelsekunnandet i en dansuppgift.» *Forskning om undervisning och lärande* 3, no. 14: 24–40.

Englund, Boel och Birgitta Sandstrom. 2015. «'Expression' and verbal expression: On communication in an upper secondary dance class.» *Research in Dance Education* 16, no. 3: 213–229.

Frohagen, Jenny. 2016. «Såga rakt och tillverka uttryck: en studie av hantverkskunnandet i slöjdämnet.» Licentiatavhandling. Stockholms universitet: Stockholm.

Gibbons, Elizabeth. 2004. «Feedback in the dance studio.» *Journal of Physical Education*, Recreation and Dance 75, no.7: 38–43.

Kullberg, Angelika. 2010. *What is taught and what is learned: Professional insights gained and shared by teachers of mathematics*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Marton, Ference och Ming Fai Pang. 2006. «On some necessary conditions of learning.» *The Journal of the Learning Sciences* 15, no. 2: 193–220.

Marton, Ference och Mun Ling Lo. 2007. «Learning from the 'Learning Study'.» *Journal of Research in Teacher Education* 14, no. 1: 31–46.

Mattsson, Torun. 2016. *Expressiva dansuppdrag: Utmanande läruppgifter i ämnet idrott och hälsa*. Doktorsavhandling. Malmö högskola.

Hooshidar, Annika Notér. 2014. «Dansundervisning som förkroppsligad multimodal praktik: En studie om kommunikation och interaktion i dansundervisning.» Licentiatsuppsats. Stockholm: Stockholms universitet.

Nyberg, Gunn. 2014. «Ways of knowing in ways of moving: A study of the meaning of capability to move.» Doktorsavhandling (sammanfattning). Stockholm: Stockholms universitet.

Nyberg, Gunn Birgitta och Ingrid Maria Carlgren. 2015. «Exploring capability to move – somatic grasping of house-hopping.» *Physical Education and Sport Pedagogy* 20, no. 6: 612–628. DOI: https://doi.org/10.1080/17408989.2014.882893.

Pang, Ming Fai och Mun Ling Lo. 2012. «Learning study: Helping teachers to use theory, develop professionally, and produce new knowledge to be shared.» *Instructional Science* 40, no. 3: 589–606.

Rosenbaum Cecilia, Ulla Runesson Kempe och Anette Svensson. 2021. «Rikta blicken mot texten.» *Forskning om undervisning och lärande* 9, no. 1: 31–49.

Runesson, Ulla. 2017. «Variationsteori som redskap för att analysera lärande och designa undervisning.» I *Undervisningsutvecklande forskning: Exemplet learning study* redigerat av Ingrid Carlgren. Malmö: Gleerups Utbildning AB, 45–60.

– 2011. «Lärares kunskapsarbete – exemplet learning study.» I *Lärare som praktiker och forskare: Om praxisnära forskning* redigerat av Solweig Eklund. Stockholm: Stiftelsen SAF i samverkan med Lärarförbundet, 7–17.

Ryle, Gilbert. 1949/2009. *The Concept of Mind*. Oxon: Routledge.

Sadler, D. Royce. 2013. «Opening up feedback.» I *Reconceptualising feedback in higher education: Developing dialogue with students* redigerat av Stephen Merry, Margaret Price, David Carless och Maddalena Taras. Oxon: Routledge, 54–63.

Sandström, Birgitta. 2016. «Danspedagogers yrkesspråk.» *Forskning om undervisning och lärande* 4, no. 1: 73–92.

Skolverket. 2011. *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket.

«Muskelminne – från djurförsök till människa.» *UR Samtiden – hälsa och träning i framtiden*. Sveriges Utbildningsradio, 2017. 10 december 2022. https://urplay.se/program/203706-ur-samtiden-halsa-och-traning-i-framtiden-muskelminne-fran-djurforsok-till-manniska.

Styrke, Britt-Marie. 2015. «Didactics, dance and teacher knowing in an upper secondary school context.» *Research in Dance Education* 16, no. 3: 201–212.

Zandén, Olle. 2010. «Samtal om samspel. Kvalitetsuppfattningar i musiklärares dialoger om ensemblespel på gymnasiet.» Doktorsavhandling. Göteborg: Art Monitor.

Sluttnoter

1 ULF står för Utveckling lärande och forskning. Regeringen delar ut finansiering till utvalda universitet för att utveckla och genomföra praktiknära forskning.

2 Kropp inbegriper hela kroppen och tar avstånd från en dualistisk uppdelning av kroppen (Nyberg 2014; Ryle 1949/2009).

3 Erfarande inom fenomenografi inkluderar hela kroppen. Erfarande inbegriper både tanke och/eller en fysisk upplevelse/erfarande av någonting. Begreppet erfarande används i detta sammanhang i relation till lärandeobjektet som kroppsligt fenomen (Ahlstrand & Andersson 2022).

4 Muskelminne innebär en process i det neuromuskulära systemet där motorik lagras (Sveriges Utbildningsradio).

5 Förkroppsliga syftar till att ett kunnande inkorporeras och gestaltas kroppsligt (Ahlstrand 2014; Andersson 2016; Nyberg 2014).

BIOGRAPHIES

Ninnie Andersson, Senior Lecturer in Dance education, Department of Dance Pedagogy, Stockholm University of the Arts, Sweden

Andersson received her PhD within Education in 2016. The research interest relates to assessment and subject didactic challenges and possibilities. Andersson and Ahlstrand are currently working on a practice-based research project regarding feedback in theater and dance as school subjets in the upper secondary school.
ninnie.andersson@uniarts.se

Pernilla Ahlstrand, Senior Lecturer Department of Pedagogical, Curricular and Professional Studies, University of Gothenburg, Sweden

The research interest relates to subject didactic problems and teaching development research. Ahlstrand has conducted several school development- and research projects in the school subjects dance, music and theatre. Ahlstrand and Andersson are currently working on the research project *On BOUNCE!* Practice-based feedback – A study of Theatre, Teaching and Dance Situations:
https://www.skolfi.se/forskningsfinansiering/finansierade-forskningsprojekt-2021/pa-studs-praktiknara-aterkoppling-studie-av-teater-undervisning-och-dans-situationer/
pernilla.ahlstrand@gu.se